

Etelä-Suomen terveys- ja hyvinvointierojen kaventaminen

Nuoret pudokkaat -osakokonaisuus

RYHMÄTOIMINNAN MENETelmäOPAS

Yhteenveto

Minna Latonen, ESTER nuoret pudokkaat

Hilla-Maaria Sipilä, KOPPI -hanke

Sisällysluettelo

1 Johdanto.....	3
2 Nuorten osallistuminen ja osallisuus.....	4
3 Mukana olevat hankkeet	5
3.1 ESTER nuoret pudokkaat -osakokonaisuus	5
3.2 KOPPI Kohti kuntouttavampia työelämäpalveluja -hanke 2011–2013	5
3.2.3 Hankeyhteistyön tavoite ja tarkoitus	6
4 Ryhmätoiminnan menetelmäopas	7
4.1 Keskeiset tavoitteet	8
4.2 Oppaan tehneet nuoret	8
4.3 Ulkoasu ja sisältö	8
4.4 Yhteistyökumppanit.....	10
4.5 Palaute	11
4.6 Budjetti.....	14
4.7 Julkistaminen.....	14
5 Vaikuttavuuden arviointi.....	16
6 Lopuksi	19
LÄHDE	20
LIITTEET.....	20
LIITE 1. Palautteen keräämisessä käytetty lomake.....	20

1 Johdanto

Ryhmätoimintaa nuorille on järjestetty Espoossa useiden eri palvelun tuottajien, muun muassa työllisyyspalvelujen, aluesosiaalityön ja mielenterveys- ja päihdepalvelujen, toimesta. Tällöin lähtökohdaksi on saattanut muodostua palvelujen tarpeista esiin nousseet tavoitteet ja suunnitelmat, jolloin nuoret eivät välttämättä koe saavansa omiin tarpeisiinsa vastaavaa toimintaa. Mikäli toiminta ei ole nuorista ja heidän toiveistaan lähtevää, saattaa sitoutuminen ja motivaatio ryhmätoimintaan olla vaikeaa.

Nuoret halusivat tuoda omakohtaisia kokemuksia ja näkemyksiä ryhmätoiminnan suunnittelusta ja toteutuksesta niin, että toimintaan olisi nuorten kannalta mielekästä. Ryhmätoiminnan oppaan tarpeellisuus on noussut esiin ryhmiä suunnittelevien ja ohjaavien työntekijöiden keskuudessa.

Tämän oppaan ovat tehneet ryhmä espoolaisia nuoria, jotka ovat halunneet tuoda esiin omia kokemuksiaan hyvästä ryhmätoiminnasta. Tämä opas on nuorten näköinen, kokoinen ja makuinen, toisinaan huumorilla höyrystetty. Opas on tarkoitettu avuksi ammattilaisille, jotka ovat mukana nuorille suunnatussa ryhmätoiminnassa. Opas sisältää vinkkejä, tietoa ja kokemusta ryhmän ohjaamisesta ja järjestämisestä. Teemoiksi oppaassa on nostettu markkinointi, aika, paikka ja kesto, ohjelma, sisältö ja ilmapiiri, ohjaajat sekä arviointi ja palaute.

Menetelmäoppaan tekemisen kautta on ensisijaisesti pyritty lisäämään nuorten osallistumista ja osallisuutta heille suunnattujen palvelujen kehittämisessä. Osallisena oleminen vahvistaa nuoren itsetuntoa ja käsitystä siitä, että omalla toiminnallaan voi vaikuttaa ja sillä on merkitystä niin itselle kuin ympäristöllekin.

Toivomme tämän ryhmätoimintojen menetelmäoppaan antavan välineitä, uusia ajatuksia sekä rohkeutta tehdä asioita toisin. Tarvitsemme tietynlaista ajatusmallin muutosta nykyiseen ryhmätyöskentelymalliin, saadaksemme nuoria mukaan toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Ajatusmallin muutos tuo tullessaan luottamuksen nuorten asiantuntijuuteen heitä koskevissa asioissa. Tämä opas on yksi esimerkki nuorten asiantuntijuudesta.

2 Nuorten osallistuminen ja osallisuus

Osallisuus on nuoren perusoikeus. Sillä tarkoitetaan mahdollisuutta vaikuttaa omaan lähiympäristöön, itseä koskevien päätösten tekoon ja itseä koskeviin asioihin. Nuorten on päästävä vaikuttamaan myös kaikille yhteisiin asioihin. Edustuksellisten vaikuttamisväylien - esimerkiksi nuorisovaltuustojen ja oppilaskuntien - lisäksi on tarjottava kaikille nuorille mahdollisuus vaikuttaa ja osallistua. Osallisuus rakentaa yhteisöä, jossa nuoret haluavat olla mukana ja vaikuttaa. Osallisuus tarjoaa nuorille kansalaisvaikuttamisen oppimisen areenan.

Osallisuus antaa nuorille kokemuksen omista vaikuttamismahdollisuuksista ja kasvattaa uskoa omiin vaikutusmahdollisuuksiin myös tulevaisuudessa. Osallisuuteen kasvetaan ja kasvatetaan. Kun nuori saa mahdollisuuden oppia, ideoida ja toteuttaa itselle ja lähiyhteisölleen mielekkäitä asioita, hän oppii samalla vaikuttamaan laajemminkin yhteisöissä. Nuorena opittu osallisuus seuraa nuorta aikuisuuteen ja sitoo häntä osaksi yhteiskuntaa. (Allianssi).

Espoon kaupunki on linjannut strategiassaan vuosille 2010–2013 kaupungin arvoiksi mm. asukas- ja asiakaslähtöisyyden sekä kumppanuuden ja yhteisöllisyyden. Näillä tarkoitetaan asiakkailta saadun palautteen huomioon ottamista toimintoja suunniteltaessa sekä asiakkaiden mukanaoloa ja osallistumista palvelun suunnitteluun ja toteutukseen tasaveroisena osallistujana. (Espoo strategia 2010–2013).

3 Mukana olevat hankkeet

3.1 ESTER nuoret pudokkaat -osakokonaisuus

Etelä-Suomen terveys- ja hyvinvointierojen kaventamisen hanke (ESTER) toteutetaan osana kansallista Kaste-ohjelmaa vuosina 2011–2013. ESTER nuoret pudokkaat -osakokonaisuudessa on mukana kuusi

(6) kuntaa tai kuntayhtymää: Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden Eksote, Espoo, Kotka, Kouvola, Loviisa ja Sipoo. ESTER nuoret pudokkaat -osakokonaisuudessa kartoitetaan palveluketjun aukkoja ja kehitetään poikkihallinnollista yhteistyötä nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja haavoittuvassa asemassa olevien nuorten tukemiseksi.

Yhdessä nuorten, asiantuntijoiden ja nuorten parissa työskentelevien toimijoiden kanssa kehitetään keinoja nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Osakokonaisuuden yhtenä kolmesta (3) tavoitteesta on luoda nuorille mahdollisuus suunnitella omia palvelujaan (kuntoutukseen, koulutukseen ja työhön ohjaavat palvelut) yhteistyössä ammattilaisten kanssa osallistumalla systemaattiseen palvelujen kehittämiseen.

Jotta nuorten mahdollisuus suunnitella omia palvelujaan toteutuisi, hankkeessa päätettiin nuorten osallistumista ja osallisuutta lähteenä kehittämään niin, että nuorista koottiin oma asiantuntijaryhmä. Nuoria pyydettiin mukaan Espoossa nuorten parissa työskentelevien toimijoiden asiakkaista ja tässä kohtaa korostettiin nimenomaan ilman opiskelu- ja työpaikkaa jääneiden nuorten mukaan saamista. Nuorten Kipinä -kehittämisryhmä toimi ajalla 16.8 - 5.12.2012. Nuorten Kipinä -kehittämisryhmän raportti on luettavissa kokonaisuudessaan www.espoo.fi, www.ester.fi, www.innokyla.fi sekä www.socca.fi verkkosivuilta.

Ryhmätoiminnan hyvien kokemusten jakamiseksi sekä nuorten osallisuuden lisäämiseksi päätettiin hankkeessa lähteenä tekemään tammikuussa 2013 ryhmätoiminnan menetelmäopasta nuorilta ammattilaisille, yhteistyössä KOPPI (kohti kuntouttavampia työelämäpalveluja) -hankkeen kanssa.

3.2 KOPPI Kohti kuntouttavampia työelämäpalveluja -hanke 2011–2013

KOPPI Kohti kuntouttavampia työelämäpalveluita -hanke toteutetaan ajalla 2011–2013. Hanke on ESR-rahoitteinen, sitä koordinoi THL, ja se on pilkottu pienemmiksi kolmea kuntaa (Espoo, Vantaa ja FSKTY) koskeviksi osahankkeiksi, joilla on omat paikalliset tavoitteensa. Koko hankkeen yhteisenä ta-

voitteena on kuntouttavan työtoiminnan ja sen sisällön sekä kuntouttavaan työtoimintaan kuuluvien elementtien kehittäminen ja selkeyttäminen.

Tarkoituksena on selkeyttää ja kehittää palvelujen sisältöä siten, että ne vastaavat paremmin asiakkaiden kuntoutustarpeisiin. Hankkeessa tarkastellaan kuntouttavan työtoiminnan roolia ja paikkaa palvelujärjestelmässä ja palveluprosessissa.

Espoon osahankkeen tavoitteena on tarkastella asiakkaiden ohjautumista kuntouttavaan työtoimintaan. Palveluprosessin kuvaaminen ja asiakkaiden kokemusten raportointi on tärkeässä osassa. Yhtenä tavoitteena on laatia kuvauksia erilaisista ryhmätoiminnoista ja niistä palveluihin (lähinnä työllisyyspalveluihin) ohjautumisesta.

Lisäksi tavoitteena on madaltaa palveluihin pääsyä niiden asiakkaiden kohdalla, joilla on haasteita työ- ja toimintakyvyn ylläpitämisessä. Tavoitteena on löytää ratkaisuja niille asiakkaille, joilla on halua päästä eteenpäin työelämänpolulla, mutta voimavarat eivät jostain vielä riitä mm. kuntouttavaan työtoimintaan.

KOPPI -hanke oli mukana Nuorten Kipinä -kehittämisryhmän toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa syksyllä 2012 ja tämän kehittämisryhmän kautta esiin noussut nuorten palvelujen kohtaamattomuus loi tarpeen lähteä kehittämään konkreettista työvälinettä palvelujen parantamiseksi ryhmätoiminnan menetelmäoppaan muodossa keväällä 2013.

3.2.3 Hankeyhteistyön tavoite ja tarkoitus

Hankkeiden projektisuunnittelijoina olimme jo aikaisemmin tehneet yhteistyötä liittyen Nuorten Kipinä -kehittämisryhmään, joka toteutui ajalla 16.8–5.12.2012. Oli luontevaa jatkaa ryhmätoiminnan hyvien käytäntöjen ja kokemusten esiin nostamista menetelmäoppaan muodossa. Näissä molemmissa hankkeissa yhtenä isona tavoitteena on nuorten osallisuuden lisääminen heille suunnattujen palvelujen kehittämisessä - tämän vuoksi hankeyhteistyö tuntui mielekkäältä.

Ester, Nuoret pudokkaat

- Projektisuunnittelija on arvioimassa, kuulemassa sekä vahvistamassa nuorten pudokkaiden osallistumista ja osallisuutta menetelmäoppaan tekemiseen.

- Hanke on mallintamassa, miten nuoria asiantuntijoita voitaisiin hyödyntää osana kaupungin palveluja kehitettäessä ja miten nuoret tulisivat kuulluksi omien palveluidensa asiantuntijoina.
- Hanke kokoaa nuorten mielipiteitä ja ajatuksia osallistumisesta ja osallisuudesta

Koppi kohti kuntouttavampia työelämäpalveluita

- Hanke on kehittämässä kuntouttavan työtoiminnan ryhmätoimintaa Espoon kaupungilla
- Projektisuunnittelija on kuulemassa ja raportoimassa nuorten antamia ideoita ryhmätoiminnan käytännön toteutukseen
- Hanke on mallintamassa asiakaspolkua ja luomassa uusia, hyviä käytäntöjä asiakkaiden palveluihin pääsemiseksi

4 Ryhmätoiminnan menetelmäopas

Idea ryhmätoiminnan menetelmäoppaasta lähti nuorten halusta kertoa ryhmiä suunniteleville sekä ohjaaville ammattilaisille kuinka pieniä asioita huomioimalla ryhmätoiminnoista saataisiin mielekkäitä ja kiinnostavia. Nuorten Kipinä -kehittämisyhmä toteutettiin huomioimalla nuorten asiantuntijuus ja antamalla heille mahdollisuus suunnitella ja kehittää yhdessä ohjaajien kanssa nuorten näköistä ryhmätoimintaa. Tämän ryhmän hyvät kokemukset nostivat esiin tarpeen oppaasta, joka toimisi konkreettisena työvälineenä ammattilaisille. Lisäksi nuorten parissa työskentelevät työntekijät ovat toivoneet saavansa käytännönläheisiä neuvoja ja vinkkejä nuorten motivoimiseen sekä toimintaan osallistumiseen.

Espoon kaupungin aikuissosiaalityössä on useampien vuosien ajan toteutettu nuorille suunnattuja ryhmätoimintoja liittyen mm. asumiseen, työllisyyteen ja arjenhallintaan. Näiden ryhmien ohjaajien kanssa käytyjen keskustelujen tiimoilta on tullut esiin nuorten heikko sitoutuminen toimintaan ja keskeytykset. Yhtenä ongelmana on ollut ryhmätoiminnan kriteerit täyttävien nuorten löytäminen. Usein toimintaa järjestetään tietyn palvelun alla, jolloin nuori on enemmän kohde kuin toimija. Tällöin lähtökohtana on palvelu, joka toimintaa järjestää eikä nuori välttämättä saa tarpeisiinsa vastaavaa toimintaa. Mielestämme ryhmätoimintojen sisältö ja ohjelma on liian usein etukäteen suunniteltu, joka saattaa osaltaan vaikuttaa nuorten motivaatioon ja sitoutumiseen.

4.1 Keskeiset tavoitteet

- Lisätä nuorten osallistumista ja osallisuutta = motivaatio ja sitoutuminen
- Luoda konkreettinen työväline nuorten ryhmien ohjaajille – opas asiantuntijalta ammattilaiselle
- Tarjota esimerkki nuorten näköisestä palvelusta
- Positiivisten kokemusten jakaminen Nuorten Kipinä -kehittämissryhmästä – hyvän toimintamallin levittäminen
- Lisätä hankeyhteistyötä

4.2 Oppaan tehneet nuoret

Mukaan oppaan tekemiseen lähti mukaan neljä nuorta, jotka olivat jo aikaisemmin olleet mukana Nuorten Kipinä -kehittämissryhmässä. Nuoret siis tunsivat toisensa jo entuudestaan ja olivat työskennelleet toistensa kanssa. Nämä neljä nuorta olivat itse innostuneita ja motivoituneita kehittämistyön jatkamiseen ja heidän elämäntilanteensa opiskelun ja työn suhteen mahdollisti osallistumisen oppaan laatimiseen.

Menetelmäoppaan tekemisessä oli mukana yksi tyttö ja kolme poikaa, jotka olivat iältään 21–26-vuotiaita. Kolme nuorta oli aktiivitoimenpiteessä (aikuislukio, palkkatyö, kuntouttava työtoiminta) menetelmäoppaan aikana ja yhden kanssa työskenneltiin yhteistyöverkoston kanssa mielekkään päivätoiminnan löytämiseksi.

4.3 Ulkoasu ja sisältö

Nuoret päättivät lähteä tekemään oppaasta nuorten näköisen, kokoisen ja makuisen. Teksti toteutettiin räp-sanoituksin, koska nuoret halusivat oppaasta välittyvän rennon ja positiivisella huumorilla höystetyn tunnelman. Nuoret ideoivat itsensä seikkailemaan oppaaseen, joka keksittiin toteuttaa sarjakuvahahmoilla. Sarjakuvissa räpin sanoma tulee esiin hauskasti ja tiivistetysti.

Ryhmätoiminnan menetelmäopasta lähdettiin rakentamaan viiden (5) aihealueen alle, jotka nousivat nuorten mielestä tärkeimmiksi asioiksi ryhmätoiminnan onnistumisen kannalta. Aiheina olivat markkinointi, aika, paikka ja kesto, ohjelma, sisältö ja ilmapiiri, ohjaajat sekä arviointi ja palaute.

Markkinointi nostettiin yhdeksi tärkeimmistä asioista ryhmätoiminnan kiinnostavuuden kannalta. Oleellisenä pidettiin esitteiden ja sähköisen markkinoinnin lisäksi sitä, että ryhmästä tulisi kertoa innostavasti ja ennakkoluulottomasti. Esitteisiin nuoret toisivat ilmettä ja väriä sekä selkokieliisyyttä (ei viranomaiskie-

lellä kirjoitettua). Esitteessä tulisi olla vain tärkeimmät asiat yksinkertaisesti ja tieto siitä, mistä ryhmätoiminnassa on kyse.

Ajallisesti toimintaa voisi olla muutaman kerran viikossa ja ryhmätapaamisen pituus ei olisi hyvä olla yli neljää tuntia. Nuoret kertoivat, että tiiviin neljän tunnin jälkeen, yleensä keskittymiskyky vähenee ja rauhattomuus ryhmässä kasvaa. Nuorilla, joilla ei pitkään aikaan ole ollut säännöllistä tekemistä päivisin, saattaa olla vaikeutta saada kiinni normaalista vuorokausirytmistä. Nuorten Kipinä -kehittämisyhmässä

joillakin nuorilla haasteena olivat aamuheräämiset ja oli hyvä, että toiminta suunniteltiin (yhdessä nuorten kanssa) alkavaksi vasta aamupäivällä. Tilan tulisi olla mahdollisimman (rento) olohuonetyyppinen, tutustumisen ja ryhmäytymisen kannalta. On helpompaa olla oma itsensä ja ottaa kontaktia toisiin ihmisiin leppoisessa tapaamispaikassa. Nuorten Kipinä -kehittämisyhmä kävi tutustumassa mm. Soukan nuorisotilaan ja antoivat siitä paikkana positiivista palautetta. Soukan nuorisotilassa oli mahdollisuus pelata erilaisia pelejä, lukea lehtiä, tehdä ruokaa ja kuunnella musiikkia muun toiminnan ohessa. Nuoret kommentoivat myös ryhmän alussa pidettyä ensimmäistä tapaamista Pirttimäen ulkoilualueella, joka heidän mielestään loi välittömän ilmapiirin osallistujien kesken.

Ohjaajilla on iso rooli ryhmähengen ja koko toiminnan kasassa pysymisen kannalta. Nuorten ryhmää suunnittelevan/ohjaavan on hyvä tiedostaa resurssien kannalta etukäteen, että mitä paremmin saa nuoria sitoutumaan ja motivoitumaan toimintaan, sitä enemmän se teettää töitä myös ryhmäajan ulkopuolella. Luottamuksen ja turvallisen ilmapiirin saavuttamisen jälkeen, nuoret alkavat usein kertoa omasta elämän tilanteestaan ja huomio kiinnittyy tulevaisuuden tarpeisiin ja tavoitteisiin. Tämän vuoksi nuorten elämään liittyvien erilaisten käytännönasioiden hoitaminen tulee ajankohtaiseksi. Nuorten Kipinä -kehittämisyhmän ohjaajina, me koimme juuri tämän palkitsevimpana saavutuksena nuorten kanssa tehtävässä työssä.

Nuoret kertoivat arvostavansa ohjaajien ammattitaitoa ja kykyä olla aidosti läsnä omana itsenään. He nimesivät ohjaajien tärkeiksi ominaisuuksiksi muun muassa ennakkoluulottomuuden, tilannetajun, kärsivällisyyden ja huumorintajun. Ryhmän ohjauksessa ei ohjaajan tulisi olla opettajan roolissa, vaan mieluummin tasapuolisena toimijana mahdollistamassa nuorten näkemysten ja kokemusten esiintuomisen ryhmän työskentelyssä. Nuorten mielestä ohjaajan tulisi olla innostava ja aktiivinen aloitteentekijä, mutta antaa kuitenkin tilaa nuorille suunnitella omat tavoitteensa.

Nuorten Kipinä -kehittämisyhmässä nuoret kokivat motivoivana tekijänä sen, että he itse saivat osallistua ryhmätoiminnan ohjelman ja sisällön suunnitteluun. Huomasimme nuorten osallistumisen ryhmäohjelman ja sisällön suunnitteluun tuovan kaivattua raikkautta ja uutta näkökulmaa poistaen vanhoja toi-

mintatapoja. Väljän ohjelmarungon käyttäminen ryhmätoiminnassa vaatii ohjaajalta tietynlaisen epävarmuuden sekä epäjärjestelmällisyyden sietämistä sekä luottamusta ja uskoa siihen, että nuorilta itseltään löytyy potentiaalia suunnitella ja kehittää heille tarkoituksen mukaisia toimintoja.

Nuoret tuovat esiin, että teoreettisen tiedon lisäksi, tulisi ryhmän ohjelmassa olla konkreettista toimintaa (liikuntaa, ruoanlaittoa, vierailuja yms). Toiminnan kautta vuorovaikutus ja sosiaalinen kanssakäyminen lisääntyvät luontevasti, mikä edesauttaa hyvän ilmapiirin rakentumista. Hyvän ilmapiirin ansiosta, nuoret uskaltavat tuoda esiin omia mielipiteitään ilman arvostelun pelkoa.

Ryhmätoiminnan päätyttyä tulisi toimintaa arvioida keräämällä nuorilta palautetta. Nuoret toivovat, että heidän antamaansa palautetta käytäisiin läpi toisten ryhmän ohjaajien kanssa ja käytettäisiin toiminnan arvioimiseen sekä kehittämiseen. Palautetta tulisi kerätä sekä kirjallisesti että suullisesti mahdollisimman monipuolisen tiedon saamiseksi. Näin varmistetaan kaikkien ryhmään osallistuvien nuorten tasa-
puolinen kuuleminen ja mielipiteiden esiin tuleminen. Nuoret kokevat virallisen todistuksen saamisen tärkeänä osana ryhmätoimintaa, koska ryhmään osallistuminen on yksi välitavoite opiskelu- tai työelämään pyrittäessä. Virallinen todistus ei saisi olla pelkästään tosite toimintaan osallistumisesta vaan siinä tulisi tuoda esiin erityisesti nuorten henkilökohtaisia vahvuuksia sekä taitoja. Todistuksen tulisi keskittyä määrällistä enemmän laadulliseen palautteeseen.

”Palaute on muutoksen ja oppimisen olennainen osa.”

4.4 Yhteistyökumppanit

Sarjakuvapiirtäjä löydettiin hintavertailun jälkeen taidepiste.net -sivujen kautta. Piirtäjäksi valittiin 24-vuotias Paula Kluukeri Oulusta. Hän on sarjakuvan tekijä ja kuvittaja, joka on veteraani omakustannesarjakuvien alalla. Paula on valmistunut Limingan taidekoulusta 2008. Paulan aikaisempia kuvituksia ovat mm.

- 31. Oulun kansainvälisen lasten- ja nuortenelokuvien festivaalin Oskari-gaalan julisteet, lahjakortit, kutsukortit ja lehtimainokset
- Soivan Siilin lasten joulukonsertin lehtimainokset ja julisteen
- Sarjakuva ja kansikuva “Mielenterveysongelma” antologiaa varten
- Sarjakuva ja kansikuva “Pandoran Lipas” antologiaa varten
- Taittajana ja graafisena suunnittelijana *Joka valolla on tarina* -valokuvaprojektissa
- Sarjakuva Limingan taidekoulun “D’raamattu” antologiaa varten
- Sarjakuva Limingan taidekoulun “7 veljestä” antologiaa varten

- Sarjakuva Limingan taidekoulun "Maailman historia" antologiaa varten
- lisäksi paljon kuvituksia yksityishenkilöille.

Paula työskenteli nuorten kanssa puhelimen ja sähköpostin välityksellä. Piirtäminen käynnistyi nuorista otettujen valokuvien pohjalta, josta sarjakuvahahmot muodostuivat. Paula lähetti sähköpostilla sarjakuvaluonnoksia ja nuoret hyväksyivät ne tai tekivät muutosehdotuksia Paulalle. Yhteistyö oli joustavaa ja Paula huomioi hyvin nuorten ideat ja mielipiteet kuvien suhteen.

Graafikoksi valittiin Tiina Kuoppala Vantaalta. Tiina on ollut mukana aikaisemmin Ester nuoret pudokkaat osakokonaisuuden roll-upin ja esitteiden suunnittelussa. Hänellä on kokemusta myös menetelmäoppaiden suunnittelemisesta mm. Terveysten- ja hyvinvointilaitokselle (THL). Tiina kävi tapaamassa nuoria ja suunnittelemassa heidän kanssaan oppaan ulkoasua ja muotoa.

4.5 Palaute

Palautetta ryhmätoiminnan oppaan tekemiseen osallistumisesta kerättiin nuorilta sekä suullisesti että kirjallisesti. Suullista palautetta kerättiin jokaisella tapaamiskerralla. Kirjallinen palautelomake lähetettiin nuorille kotiin täytettäväksi. Raportin liitteenä palautelomake (Liite 1).

Suullinen palaute

- "hauskaa on ollu"
- "leppoisa ilmapiiri ja hyvä yhteishenki"
- "lähtisin kyl uudelleen messiin tekee tämmöstä"
- "hyvä porukka tekemässä"
- "välillä tuntu vaikeelta keksiä räppejä"
- "tekemisen meininki"

1. Miksi lähdit tekemään opasta?

- tahdoin jotain hyödyllistä tekemistä
- on mahdollista vaikuttaa/auttaa vanhempia miten ottaa nuoret huomioon ja koska aikaisemmasta ryhmätoiminnasta oli niin positiiviset muistot että tunsin olevani sen velkaa
- mä sain jotain tekemistä.
- Parin kokoontumisen jälkeen ymmärisin, että tällä voi oikeasti vaikuttaa. Tajusin, ettei täällä Espoossa ymmärretä mitään, jos tämmöisiä pitää tehdä

2. Miltä oppaan tekeminen on tuntunut (ryhmähenki, yleinen fiilis, toisten tuki yms.)?

- aivan loistav. Vaikka erinäisiä vaihtoehtoja ja mielipiteitä löytyi niin aina löydettiin yhteinen sävel ja oppaasta tuli keskusteltua myös vapaa ajalla
- ryhmähenki oli todella hyvä. Tekeminen oli välillä rankkaa, mutta siitä tsempillä selvittiin.
- rento ja hauska ilmapiiri
- pääosiltaan stressitön
- joutu tosissaan miettimäänkin

3. Miten olet saanut mielestäsi vaikuttaa

- **oppaan sisältöön (kuviin, teksteihin ja teemoihin)**
 - tekstiin sain vaikuttaa mieluisella tavalla ja kuvistakin sain sanoa mielipiteeni
 - ehkä vähän liikaakin, pätee koko oppaaseen
 - tosi hyvin olen saanut vaikuttaa
 - kaikkien mielipiteet otettiin huomioon
- **oppaan ulkoasuun (muotoon, väreihin)**
 - tämä oli ehkä enemmänkin graafikon hommia. Mutta väri ehdotukset otettiin hyvin huomioon.
 - hyvin pysty vaikuttaa ja mielipiteet otettiin tosissaan
- **aikatauluihin (kokoontumisaikoihin ja päivien määrään sekä pituuteen)**
 - nämähän olivat jo sovittu etukäteen, mutta jos paorukalle tuli sellainen olo, että ei jaksaa olla koko sovittua aikaa, joustoa oli, eli lopetimme aikaisemmin. Varsinkin kun ”räppisuoni” ei kukkinut muutaman tunnin aherruksen jälkeen.
 - pystyin vaikuttaa tosi hyvin. Aikataulu ei ollut tiukka.
 -

4. Oletko saanut mielestäsi tilaa omille mielipiteillesi ja ajatuksillesi?

- ihan riittävästi
- olen, uskalsin sanoa mielipiteet kaikesta rehellisesti

5. Miten muut ryhmäläiset ottivat mielipiteesi huomioon?

- loistavasti. Jäin kaipaamaan muilta vähän enemmän panostusta ”kotiläksyihin”.
- Hyvin yleensä, mutta kyllä joskus mielipiteeni menivät kuuroille korville.
- loistavasti

6. Miten ohjaajat mielestäsi tukivat työskentelyäsi ryhmässä?

- tekivät enemmän kuin heidän olisi tarvinnut. Autoivat/käyttivät omaa vapaa-aikaa auttamiseen.
- kannustivat ja kehuivat ja olivat tavallaan mukana, hihittelivät taka-alalla, mikä piristi tunnelmaa.
- piti aikataulusta kiinni ja hoiti järjestelyt

7. Mikä olisi hyvä tapa ammattilaisten hyödyntää opasta?

- öööö, tehdä asiat niin kuin me nuoret olemme toivoneet ja tuoneet esille oppaassa.
- aluksi lukea se, sen jälkeen lukea se uudelleen ja kuunnella meitä nuoria koska me olemme kohderyhmä siitä mitä opas sisältää. Ehkä jopa näyttää opas muillekin työntekijöille.
- paneutua oppaaseen
- jakaa laajasti
- muuttaa ajattelutapaansa

8. Mikä oppaan tekemisessä oli hyvää? Mikä ei niin hyvää?

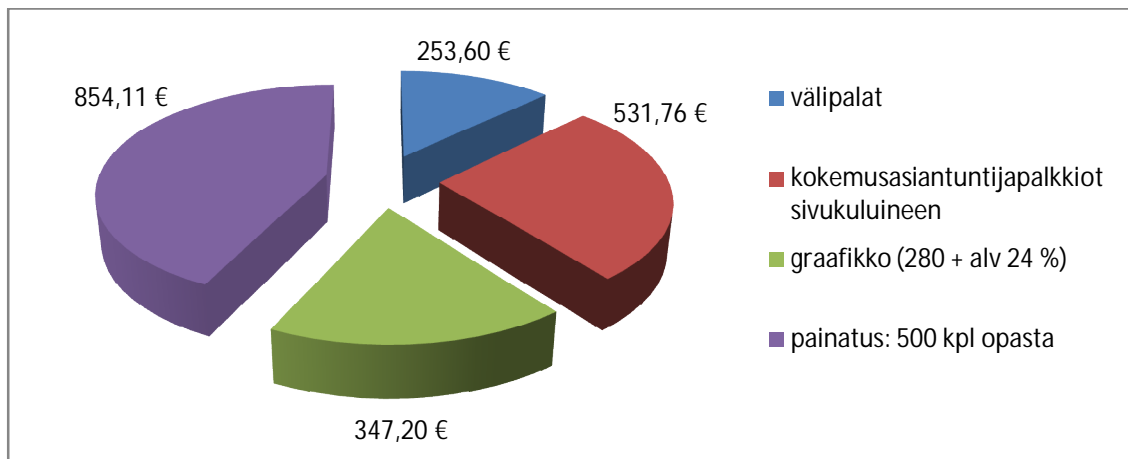
- koska pääsin auttamaan jossakin ja tuntemaan itseni tärkeäksi. Tietenkin kaikki apu mitä olen saanut ohjaajilta. Miinusta tulee mielestäni liian lyhyt aikataulu ja olisin toivonut kovempaa omistautumista muilta
- se tunne, että tekee jotain hyödyllistä ja että siitä mitä tekee telee olemaan apua eri toimijoille. Mikä ei niin hyvää...? Täh? kaikki sen teossa oli hyvää.
- pääsi kehittämään ajattelukykyä
- toivottavasti muutta joidenkin työntekijöiden käyttäytymistä

9. Mitä hyötyä koit oppaan tekemisestä itsellesi?

- kohotti itsetuntoa jonkin verran, antoi järkevää tekemistä, sai olla ihmisten parissa; hyvässä porukassa
- löysin taas huumorin elämään. Sain todistuksen kehittämistyöstä ja kaikki neuvot mitä sain ryhmän aikana. Löysin sisäisen räppäriä itsestäni.
- jos tätä ei olisi ollut, oli tietty kerta, jolloin olin vähällä retkahtaa, mutta tulinkin tekemään opasta.
- oon oppinut uusi työskentelytapoja

4.6 Budjetti

Menetelmäoppaan budjetti koostui nuorille tarjotuista välipaloista ja kokemusasiantuntijapalkkijoista, graafikon palkkioista sekä painatuskuluista. Kokonaissummaksi muodostui 1986,67€. ESTER (välipalat 253,60€, palkkiot sivukuluineen 531,76 €). KOPPI (graafikko 347,20€ (280 + alv 24 %) ja painatus: 500 kpl opasta 854.11€). Sarjakuvapiirtäjä Paula Kluukeri ei lähettänyt laskua tämän raportin valmistumiseen mennessä.

Kuva 1: Ryhmätoiminnan menetelmäoppaan budjetti

4.7 Julkistaminen

Espoossa järjestettiin pääkaupunkiseudun aikuissosiaalityön päivä 21.5.2013. Päivä kokosi aikuissosiaalityön ammattilaisia kuulemaan dialogisesta työtteestä. Päivä alkoi Espoon Nuorten Kipinä -kehittämisyhmän ajatuksia herättävällä kokemuselokuvalla, jossa he toivat esiin sekä hyviä että huonoja kokemuksiaan aikuissosiaalityöstä. Iltapäivä koostui erilaisista työpajoista, joista yksi oli nuorten osallistuminen ja osallisuus. Tämän työpajan suunnittelivat ja ohjasivat ryhmätoiminnan menetelmäoppaan laatineet nuoret projektisuunnittelijoiden tuella. Työpajaan osallistui 27 eri toimijaa pääkaupunkiseudulta.

Työpajassa nuoret julkistivat oppaan ja kertoivat oppaan tekemisen eri vaiheista, haasteista ja onnistumisista. "toivotaan, että edes jotakuta naurattaa, itkettää, liikuttaa, koskettaa tai lämmittää", nuoret kommentoivat jakaessaan opasta. Nuoret esittivät nuorten osallistumiseen ja osallisuutteen sekä menetelmäoppaan hyödyntämiseen liittyviä kysymyksiä työpajaan osallistujille. Työpajassa opas herätti paljon ajatuksia ja "WAU-efektin". Sitä pidettiin hyvänä ja käytännönläheisenä työkaluna ammattilaisille. Lisäksi sitä toivottiin hyödynnettävän sosiaalialan opinnoissa. Ryhmätoiminnan menetelmäopasta jaettiin kaikille aikuissosiaalityön päivään osallistuneille.

Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskuksen tiedottaja Riitta Ropon aikuissosiaalityön päivältä keräämän palautteita sosiaalityön ammattilaisilta:

- "tunnelma oli kaiken kaikkiaan hyvä ja positiivinen ja monella tapaa aito"
- "pidin nuorten osallistumisesta työpajaan ja he herättelivät miettimään asioita"
- "omat ajatukset ja kokemus asiakkaiden ottamisesta sosiaaliviraston palvelujen kehittämiseen, suunnitteluun ja arviointiin vahvistui entisestään"
- "työpaja oli todella mielenkiintoinen ja innostava. Ryhmäläisten tekemän ryhmätoiminnan menetelmäoppaan saaminen ja nuorten kokemusten kuuleminen oli todella antoisaa"
- "nuoret olivat todella asiantuntevia ja niin aitoja"
- "hieno menetelmäopas jonka eteen oli nähty paljon vaivaa"
- "ryhmässä mukana olleet asiakkaat olivat todella hyvä asia, koska he osasivat sanoa suoraan mikä ryhmän merkitys heille oli ollut, ei tarvitse työntekijöiden keskenään arvutella ja olettaa. Asiakkaat täytyy ehdottomasti ottaa mukaan miettimään tulevien ryhmien sisältöä".

5 Vaikuttavuuden arviointi

Asia: Nuorten osallistuminen ja osallisuus/ Asiantuntijoilta ammattilaisille

Valmistelija/t: Minna Latonen ja Hilla-Maaria Sipilä

<p>Vaikutukset</p>	<p>Nykytila:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ei aikaisempaa nuorten suunnittelemaa ja tekemää opasta ammattilaisille ryhmätoiminnan ohjaamiseen. - Nuoret eivät sitoudu toimijoiden järjestämiin ryhmätoimintoihin. - Ei hyödynnetä nuorten kokemusasiantuntijuutta ryhmien ohjauksessa. - Tällä hetkellä enemmän tukea tarvitsevien nuorten on vaikea päästä työllisyyttä edistäviin palveluihin (mm. paja-toimintaan) korkeiden asiakaskriteereiden vuoksi. 	<p>Tulevaisuus (muutos):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nuoria otetaan mukaan omien palveluidensa suunnitteluun ja kehittämiseen. - Ryhmätoimintoja lisätään ja niihin saadaan nuoria sitoutumaan hyödyntämällä opasta. - Aikaisemmin ryhmätoiminnoissa mukana olleita nuoria mukana tutoreina uusille ryhmäläisille. - Nuorten valmistamaa opasta voidaan hyödyntää sekä yksilö- että ryhmätoiminnassa kaikilla ikäalueilla. - Matalan kynnyksen ryhmätoiminnan avulla enemmän tukea tarvitsevat nuoret pääsevät helpommin työllistymistä edistävien palvelujen piiriin.
<p>Asiakas ja kaupunkilainen</p>	<p>Nuorten osallisuus ja osallistaminen palveluiden kehittämiseen pysyy entisellään. Nuorten terveys- ja hyvinvointierot kasvavat</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nuorten palveluja kehitetään kuulematta nuoria - Nuoria ei saada motivoitua osallistumaan palveluiden kehittämiseen - Ryhmätoiminnot eivät houkuttele nuoria - Ryhmätoimintojen sisältö ja aikataulu räätälöidään valmiiksi 	<p>Nuorten osallistuminen ja osallisuus paranevat sekä nuorten terveys- ja hyvinvointierot kaventuvat</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ammatillisuus nuorille suunnattujen ryhmien vaihtoehtoisista ohjaamistavoista ja erityyppisistä sisällöistä kasvaa - Nuorten syrjäytymisvaara ja nuorisotyöttömyys kääntyvät kehittymään positiiviseen suuntaan pitkällä aikavälillä tarkasteluna - Inhimilliset vaikutukset yksittäisen nuoren ja perheen elämään paranevat - Pystytään tarjoamaan nuorelle yksilöllistä ja joustavaa sekä tarpeenmukaista ryhmätoimintaa

	<ul style="list-style-type: none"> - Nuorten syrjäytymisvaara pysyy ennallaan / kasvaa - Nuorisotyöttömyys kasvaa - Luottamus nuorten ja viranomaisten välillä heikkenee - Nykyinen ryhmätoiminta ei ole asiakaslähtöistä 	<ul style="list-style-type: none"> - Kun nuoret ovat mukana kehittämässä ryhmätoimintoja, niistä tulee nuorten näköisiä ja heidän sitoutumisensa paranee - Luottamus nuorten ja viranomaisten välillä lisääntyy - Nuoret pääsevät vaikuttamaan omien palveluidensa suunnitteluun - Ryhmätoiminta on asiakaslähtöistä
Palvelujen järjestäminen	<p>Ryhmätoiminnot toimivat palvelutuottaja keskeisesti eivätkä aina kohtaa nuoren palvelutarvetta eikä huomioi yksillöllisiä voimavaroja</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ryhmätoiminnan suunnittelussa ei hyödynnetä nuorten osaamista 	<p>Ryhmätoiminnot rakentuvat uudelleen asiakaslähtöisesti ja heidän voimavarojaan tukevasti</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aluesosiaalityön kuormittavuus vähenee, kun nuoret ovat ryhmätoiminnan suunnittelussa mukana - Ryhmätoiminta monipuolistuu, kun nuoret ovat suunnittelemassa ja kehittämässä niiden sisältöjä
Henkilöstö	<ul style="list-style-type: none"> - Ei saada uusia näkökulmia ryhmätoiminnan vetämiseen - Ryhmätyöskentelyä ei suunnitella yhteistyössä nuorten kanssa - Henkilöstö ei motivoidu ryhmien ohjaamiseen, koska nuoria ei saada paikalle 	<ul style="list-style-type: none"> - Henkilöstö työskentelee jalkautuvan työteen mukaisesti - Henkilöstö toimii monialaisena tiiminä - Ryhmätoimintakulttuuri nuorten tarpeista lähtevää ja nuoren voimavaroja tukevaa - Työotteessa korostuu saattaen vaihtaan -periaate - Henkilöstö verkottuu muiden matalan kynnyksen ryhmätoimintoja vetävien kanssa ja jaetaan tietoa hyvistä ryhmätoiminnan työkäytännöistä
Talous	<p>Yksi syrjäytynyt nuori maksaa 1,2 miljoonan euroa (elinaikanaan), perustoiminnan mukaiset kustannukset. Pitkällä aikavälillä tarve korjaaviin toimiin lisääntyy.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kustannussäästöjä kertyy pitkällä aikavälillä kun nuori saadaan integroitua takaisin osaksi yhteiskuntaa - Saavutetaan pitkällä aikavälillä terveydenhuollon, työhallinnon ja sosiaalitoimenkulujen laskua - Ryhmätoimintaan panostettavat menot maksavat pitkällä tähtäimellä itsensä takaisin
Ympäristö	<ul style="list-style-type: none"> - Syrjäytyneet tai syrjäytymisvaarassa olevat nuoret näkyvät katukuvassa. - Osa nuorista syrjäytyy kotiin 	<ul style="list-style-type: none"> - Nuoret aktivoituvat ja osallistuvat ryhmätoimintaan - Kotiin syrjäytyvät nuoret tavoitetaan paremmin järjestämällä matalan kynnyksen ryhmätoimintaa yhteistyössä verkostojen kanssa

	<ul style="list-style-type: none"> - Nuorten turhautuneisuus lisääntyy, kun palvelut eivät vastaa heidän tarpeitaan - Terveys- ja hyvinvointierot lisääntyvät 	<ul style="list-style-type: none"> - Ryhmätoimintoja järjestetään myös nuorten ehdottamissa paikoissa - Vaikutetaan positiivisesti katukuvaan
Johtopäätökset	<ul style="list-style-type: none"> - Ilman valmentavaa ryhmätoimintaa osa nuorista syrjäytyy kotiin eikä näin ollen kiinnittäydy takaisin opiskelu- ja työelämään - Ryhmätoiminnot ja kaupungin tarjoama työpajatoiminta eivät palvele nuorten voimavaroja ja osaamista - Käynnistetyt ryhmätoiminnot aiheuttavat turhia kustannuksia, mikäli nuoret eivät sitoudu toimintaan - Nuorten terveys- ja hyvinvointierot eivät kaventunut - Nuoria ei osallisteta omien palveluidensa suunnitteluun ja kehittämiseen 	<ul style="list-style-type: none"> - Nuorten kouluttautuminen ja työhön kiinnittyminen tehostuvat, kun lisätään matalan kynnyksen ryhmätoimintaa ja otetaan nuoria mukaan heille suunnattujen palveluiden kehittämiseen. - Kaupunki toteuttaa nuorisolain 8 §:n mukaisista säädöistä, kun nuoria kuullaan ja heidät otetaan mukaan omien palveluidensa suunnitteluun. - Kaupunki toteuttaa yhteiskuntatakuuta lisäämällä nuorille matalan kynnyksen ryhmätoimintaa. - Kaupunki toteuttaa Espoo strategiaan määritellyjä arvoja - Matalan kynnyksen ryhmätoiminnan lisääntyminen parantaa ja joustavoittaa toimijoiden välistä asiakasohjausta. - Nuorten terveys- ja hyvinvointierot kaventuvat - Nuorten syrjäytyminen vähenee

6 Lopuksi

”Räpätesä aina roiskuu, joten voit uskoa, että tätä tehdessä ei voitu välttyä naurulta, itkulta, kiroilulta eikä myöskään päänsäryltä. Kaikesta huolimatta tämä oli tekemisen arvoinen reissu”

Näin kirjoittivat nuoret oppaan alkusanoiksi lukijalle ja tuskin sen osuvammin voimme tätä työskentelyä tiivistää meidän ohjaajienkaan näkökulmasta. Hienoa oli todeta, että osallistuminen aikaisempaan ryhmätoimintaan loi jatkoksi näin loistavaa osallisuutta ja kehittämistä nuorissa.

Nuoret kertoivat palautteissa siitä, kuinka he voisivat tulevaisuudessa hyödyntää kokemuksiaan osallistumisesta ryhmätoimintaan ja oppaan tekemiseen. He nostivat esiin muun muassa lisääntyneen esiintymisrohkeuden ja uskalluksen esittää omia mielipiteitä. He oppivat lisää toisten ihmisten elämäntilanteiden ja näkemysten ymmärtämistä. Nuoret kommentoivat, että he paitsi kuulivat, myös oppivat kuuntelemaan muiden nuorten mielipiteitä. Kaikille näille neljälle nuorelle tämän oppaan tekeminen oli täysin uusi prosessi suunnittelun, tekstityksen, kuvituksen ja painatuksen osalta. Nuoret olivat yllättyneitä siitä, kuinka paljon työtä vaati, että opas oli julkaisukelpoinen.

Liian usein hankkeiden hienosti lanseeraamaa kehittämistyötä ei saada juurrutettua eikä vakiinnuttua toimintakäytännöiksi perustyöhön. Ester nuoret pudokkaat ja KOPPI -hanke ovat tämän oppaan kautta osoittaneet, että asiakkaan aito mukaan ottaminen palvelujen suunniteluun ja kehittämiseen tuottaa konkreettisen tuloksen lisäksi kustannussäästöjä pitkällä aikavälillä tarkasteltuna. Suurena toiveenamme onkin, että tämän kaltainen asiakasosallisuus jää elämään kaupungin palveluja kehitettäessä ja että se jopa muuttuisi rakenteelliseksi.

Nuorten tekemä ryhmätoiminnan menetelmä opas on otettu hyvin vastaan työntekijöiden sekä johdon keskuudessa. Opas on herättänyt mielenkiintoa myös muissa kunnissa pääkaupunkiseudulla. Oppaalle oli selkeä tarve ja uskomme sen päätyvän työpöydän esitepinon sijaan työvälineeksi käytäntöön.

Nuoret käyvät itse esittelemässä opasta syksyllä 2013 ainakin Espoon kaupungin aikuissosiaalityön nuorten tiimeissä, jälkihuollossa ja työvoimanpalvelukeskuksessa sekä Nuorisoasuntoliiton järjestämällä verkostopäivällä. Menetelmäopasta on ladattavissa sähköisenä Espoon kaupungin, ESTER -hankkeen sekä Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen Internet-sivuilta.

LÄHDE

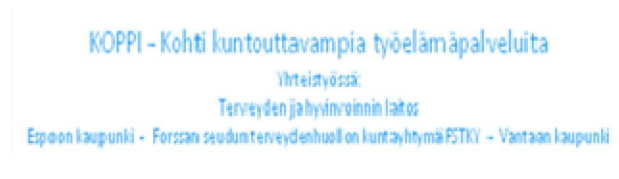
Suomen nuorisoyhteistyö- Allianssi. Nuorisotyön valtakunnallinen palvelu- ja vaikuttajajärjestö.
<http://www.alli.fi/nuorten+osallisuus/>

LIITTEET

LIITE 1. Palautteen keräämisessä käytetty lomake

Etelä-Suomen Terveys- ja hyvinvointierojen kaventaminen
Nuoret pudokkaat

Ryhmätoimintojen menetelmäopas/Asiantuntijalta ammattilaisille -Räpäten ryhmään Kyselylomake nuorille

1. Miksi lähdit tekemään opasta?
2. Miltä oppaan tekeminen on tuntunut (ryhmähenki, yleinen fiilis, toisten tuki yms.)?
3. Miten olet saanut mielestäsi vaikuttaa
 - oppaan sisältöön (kuviin, teksteihin ja teemoihin)
 - oppaan ulkoasuun (muotoon, väreihin)

- aikatauluihin (kokoontumisaikoihin ja päivien määrään sekä pituuteen)
4. Oletko saanut mielestäsi tilaa omille mielipiteillesi ja ajatuksillesi?
 5. Miten muut ryhmäläiset ottivat mielipiteesi huomioon?
 6. Miten ohjaajat mielestäsi tukivat työskentelyäsi ryhmässä?
 7. Mikä olisi hyvä tapa ammattilaisten hyödyntää opasta?
 8. Mikä oppaan tekemisessä oli hyvää? Mikä ei niin hyvää?
 9. Mitä hyötyä koit oppaan tekemisestä itsellesi?